

Τρίωρη γραπτή εξέταση στο μάθημα Έκφραση-Έκθεση
Γ' Λυκείου

Όνομ/νυμο:.....

Τμήμα:.....

Ημερομηνία: 22-1-2017

ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ και ΠΑΙΔΕΙΑ

Θα μου επιτραπεί να δηλώσω αμέσως πως η μακρόχρονη θητεία μου στην εκπαίδευση, η πείρα της ζωής και η αναστροφή μου με τον κόσμο του πνεύματος και με την ιστορία με έχουν πείσει πως η παιδεία, όχι μονάχα στη σχολική της φάση και έκταση, αλλά στη συνολική της σκόπευση, πάσχει από μια βασική και επικίνδυνη διαστροφή, που οφείλεται στην **υπερτροφική** ανάπτυξη των νοητικών και γνωστικών δυνάμεων της ανθρώπινης προσωπικότητας.

Από τη νηπιακή ηλικία ως την ώριμη εφηβική ή τη νεανική περίοδο, ο νέος άνθρωπος μαθαίνει **αναρίθμητα** πράγματα. Και οι νεότερες παιδαγωγικές προσπάθειες τείνουν, όσο ξέρω, στο πώς θα αποκτήσει όλες αυτές τις γνώσεις πιο άκοπα και πιο γρήγορα. Η νοητική μας παιδεία συγκέντρωσε την προσοχή της σ' αυτή την πλευρά της ανθρώπινης ύπαρξης αντλώντας και από την παράδοση όσα στοιχεία συντελούν στο σκοπό της. Το τελικό αποτέλεσμα αυτής της μακρόχρονης, δαπανηρής και **εξαντλητικής** προσπάθειας είναι στην καλύτερη περίπτωση η δημιουργία ανθρώπων ικανών να «πετύχουν» στη ζωή, αλλά «άμουσων», όπως θα τους ονόμαζαν οι αρχαίοι Έλληνες.

Ειδικότερα η ελληνική παιδεία, τονίζοντας μάλιστα τον «ελληνοχριστιανικό» χαρακτήρα της, αγνόησε σκόπιμα ή στάθηκε ανίκανη να **συλλάβει** τα βαθύτερα και ουσιαστικότερα στοιχεία του ελληνικού πολιτισμού και της κλασσικής ελληνικής παιδείας. Σ' αυτήν εκείνο που έχει πρωταρχική σημασία είναι η συνολική αγωγή του ανθρώπου, αυτό θα πει η σύγχρονη και αρμονισμένη άσκηση των φυσικών και πνευματικών του (όχι νοητικών) δυνάμεων, χωρίς καμιά άμεση **χρησιμοθηρική** επιδίωξη. Με άλλα λόγια ο στόχος της αρχαίας ελληνικής, ειδικότερα της αθηναϊκής παιδείας, ήταν η δημιουργία ελεύθερων και υπεύθυνων πολιτών, ικανών στο κορμί, στον νου και στην ψυχή για να στοχάζονται ορθά, να βουλεύονται υπεύθυνα και να ενεργούν αποφασιστικά.

Μια τέτοια συνολική αγωγή που γυμνάζει το κορμί του νέου και την ψυχή του, που του μαθαίνει τις απαραίτητες γνώσεις, αλλά προπάντων ασκεί τις ψυχικές του δυνάμεις και καλλιεργεί την ευαισθησία του, είναι ίσως ένα ιδανικό ανέφικτο για τον δικό μας κόσμο. Ωστόσο δεν παύει να είναι ένα ιδανικό αξιοθαύμαστο. Αν η παιδεία σημαίνει ελευθερία και αν ελευθερία και παιδεία αποτελούν αυτοσκοπούς

και όχι μέσα ή μεταπρατικές¹ αξίες για εξαργύρωση· αν η ομορφιά τελειώνεται μέσα στο ρυθμό και αν ο ρυθμός του ανθρώπου και του κόσμου όλου μπορεί να εκφραστεί σε μια κορυφαία στιγμή της ανθρώπινης ζωής· αν η ώρα αυτή του ανθρώπου δεν είναι άλλη από εκείνη που το ανθρώπινο κορμί και η ανθρώπινη ψυχή ανθοφορούν για να καρπίσουν αργότερα και μυστικά, τότε αυτά όλα μπορούν να βρίσκονται μονάχα μέσα στον νέο άνθρωπο, τότε που έχει πια γεμίσει την εφηβεία και προτού ακόμα φτάσει να γίνει ώριμος άντρας ή γυναίκα. Τότε που είναι στην ώρα του, αυτό που οι Έλληνες ονόμαζαν «ωραίος ή καλός». Αυτήν την ώρα θα δείξει την ανθρώπινη δύναμη και ομορφιά και θα συναγωνιστεί για τη νίκη με τους όμοιούς του. Και μια τέτοια νίκη που του δίνει το στεφάνι και μαζί μ' αυτό το θαυμασμό των συνανθρώπων του δεν έχει ανάγκη από τίποτε άλλο.

Όποιος δε νιώθει ρίγος φέρνοντας στο νου του τον Διαγόρα πάνω στους ώμους των γιων του μέσα στις ιαχές των πανελλήνιων: «Κάτθανε Διαγόρα, ούκ ές Όλυμπον αναβήσει»*, μπορεί να ζήσει μακάρια και μυαλωμένα και να καζαντίσει² τα αγαθά του κόσμου, όμως θα περάσει από τον κόσμο αυτόν χωρίς να δοκιμάσει το ένα αγαθό, αυτό που λέμε ομορφιά ή έκσταση ή πλήρωση.

Μανόλης Ανδρόνικος (κείμενο διασκευασμένο)

**Ο Διαγόρας ο Ρόδιος ήταν ένας από τους διασημότερους πυγμάχους της αρχαιότητας και γενάρχης ολυμπιονικών.[...]Σε προχωρημένη ηλικία το 448 π.Χ. ήταν παρών στην Ολυμπία όταν οι γιοι του, Δαμάγητος και Ακουσίλαος, στέφθηκαν Ολυμπιονίκες. Λέγεται ότι αμέσως μετά την ανακήρυξή τους σε Ολυμπιονίκες, οι γιοί του ανέβασαν τον πατέρα τους στους ώμους τους και τον περιέφεραν θριαμβευτικά στο στάδιο. Τότε ένας από τους θεατές αναφώνησε Κάτθανε Διαγόρα, ουκ εις Όλυμπον αναβήση (Πέθανε Διαγόρα, μην περιμένεις να ανέβεις και στον Όλυμπο) και ο Διαγόρας εν μέσω των επευφημιών και πλήρης ευδαιμονίας άφησε την τελευταία του πνοή.*

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ:

¹ μεταπρατικές = εξαγοράσιμες, εμπορεύσιμες

²καζαντίσει= πλουτίσει, αποκτήσει ως περιουσία

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Να ενημερώσετε τους συμμαθητές σας για το περιεχόμενο του κειμένου που σας δόθηκε σε μια περίληψη 100-120 λέξεων.

Μονάδες 25

B1. Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε, σύμφωνα με το κείμενο, τις παρακάτω διαπιστώσεις, γράφοντας δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση, τη λέξη **Σωστό**, αν η πρόταση είναι σωστή, ή τη λέξη **Λάθος**, αν η πρόταση είναι λανθασμένη.

α. Ο δοκιμιογράφος υποστηρίζει πως η σύγχρονη παιδεία έχει καθαρά τεχνοκρατικό χαρακτήρα και δεν παράγει πνευματικά ώριμους ανθρώπους.

β. Η αρχαιοελληνική παιδεία, σύμφωνα με τον Μανόλη Ανδρόνικο, έχει κοινά χαρακτηριστικά με τη σύγχρονη.

γ. Μόνο η πολύπλευρη παιδεία θα καταφέρει να εμπνεύσει στους νέους τις σωστές αξίες και αρχές.

δ. Στη σύγχρονη εποχή υπάρχει η δυνατότητα παροχής πολύπλευρης αγωγής στους νέους.

ε. Ο δοκιμιογράφος παραθέτει το παράδειγμα του Διαγόρα, για να παροτρύνει έμμεσα τους αναγνώστες του να συμμετέχουν ενεργά στα αθλητικά δρώμενα.

Μονάδες 10

Β2. Το κείμενο του Μ. Ανδρόνικου ανήκει στην κατηγορία του αποδεικτικού δοκιμίου. Να καταγράψετε τρία (3) χαρακτηριστικά που δικαιολογούν την ένταξή του στο είδος αυτό με αντίστοιχες παραπομπές στο κείμενο.

Μονάδες 9

Β3α). Να εντοπίσετε τον τρόπο ανάπτυξης της τελευταίας παραγράφου του κειμένου («Όποιος...πλήρωση»).

Μονάδες 3

Β3β). Να αιτιολογήσετε τη χρήση των σημείων στίξης στις παρακάτω περιπτώσεις:

- εισαγωγικά (**να «πετύχουν» στη ζωή**) στη δεύτερη παράγραφο,
- παρένθεση (**όχι νοητικών**) στην τρίτη παράγραφο,
- άνω κάτω τελεία (:) στην τελευταία παράγραφο.

Μονάδες 3

Β4α). Να γράψετε από ένα (1) συνώνυμο για καθεμιά από τις ακόλουθες λέξεις του κειμένου:

υπερτροφική, αναρίθμητα, εξαντλητικής, συλλάβει, χρησιμοθηρική.

Μονάδες 5

Β4β). Να γράψετε τα συνθετικά των ακόλουθων λέξεων του κειμένου και από το δεύτερο συνθετικό τους να γράψετε μια νέα (απλή ή σύνθετη) λέξη: συνολική, καλλιιεργεί, αποτελούν, ανθοφορούν, συναγωνιστεί.

Μονάδες 5

Γ1. Στην εποχή μας είναι έντονο το φαινόμενο της αλλοτρίωσης με χαρακτηριστικό δείγμα τη νόθευση του αθλητικού ιδεώδους. Σ' ένα αποδεικτικό κείμενο, 500-600 λέξεων, να διαπιστώσετε τα εκφυλιστικά φαινόμενα που παρατηρούνται στους αθλητικούς χώρους και να αναλύσετε τη συμβολή του σχολείου, ώστε οι νέοι να μνηθούν στο αθλητικό πνεύμα αναχαιτίζοντας αυτό το αλλοτριωτικό φαινόμενο.

Μονάδες 40

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ:

A1.

Αγαπητοί συμμαθητές,

ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Η αδυναμία της σύγχρονης ελληνικής παιδείας να παρέχει πολύπλευρη αγωγή στη νεολαία.

ΒΑΣΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ ΑΝΑ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟ:

1^η : Η παιδεία πλέον δίνει βάση μόνο στη μετάδοση γνώσεων.

2^η: Αδιαφορεί για την ψυχική και σωματική καλλιέργεια των νέων.

3^η: Ωστόσο είναι αναγκαία η ύπαρξη πολύπλευρης παιδείας με στοιχεία από την αρχαιοελληνική κλασική με σκοπό τη σωματική ολοκλήρωση και την απόκτηση ηθικών και πνευματικών αρετών.

4^η: Εξασφαλίζει αγωνιστική διάθεση και ολόπλευρη καλλιέργεια της προσωπικότητας των νέων.

5^η: Μέσω αυτής οι νέοι θα επιθυμούν τη συμμετοχή στα αθλητικά δρώμενα επιζητώντας τη νίκη.

Σας ευχαριστώ

B1.

α. Σωστό

β. Λάθος

γ. Σωστό

δ. Λάθος

ε. Σωστό

B2.

- Υπάρχει λογική διάταξη και σαφής δόμηση των ιδεών του συγγραφέα (πρόλογος/εισαγωγή: «Θα μου επιτραπεί... ανθρώπινης προσωπικότητας», κύριο μέρος: «Από τη νηπιακή ηλικία... ανάγκη από τίποτε άλλο», επίλογος: «Όποιος δεν νιώθει ρίγος... έκσταση ή πλήρωση»).

- δήλωση επιστημονικής ιδιότητας του δοκιμιογράφου (πρώτη παράγραφος «η μακρόχρονη θητεία μου στην εκπαίδευση»)

- κυριαρχεί η αναφορική λειτουργία της γλώσσας (δεύτερη παράγραφος «από τη νηπιακή ηλικία...πράγματα»)

- κυριαρχεί η επίκληση στη λογική αφενός με επιχειρήματα (τέταρτη παράγραφος «αν η παιδεία...ή γυναίκα»), και τεκμήρια –παραδείγματα (τελευταία παράγραφος «τον Διαγόρα... αναβήσει»)

B3α). τρόπος ανάπτυξης: παράδειγμα

B3β).

- «**πετύχουν**» ειρωνεία, απαξίωση

- (**όχι νοητικών**) διευκρίνιση

- : εισαγωγή παραθέματος

B4α)

υπερτροφική= διογκωμένη, υπερανεπτυγμένη
αναρίθμητα = αμέτρητα
εξαντλητικής = εξοντωτικής, κουραστικής, κοπιώδους
συλλάβει = κατανοήσει, αντιληφθεί
χρησιμοθηρική= ωφελιμιστική, καιροσκοπική.

B4β)

<u>συνολική</u> <συν + όλος,	ολότητα
<u>καλλιεργεί</u> <κάλλος + έργο,	εργατικός
<u>αποτελούν</u> <από + τελώ,	τέλειος
<u>ανθοφορούν</u> <άνθος + φέρω,	φερέγγυος
<u>συναγωνιστεί</u> <συν + αγωνίζομαι,	αγωνιστικός

Γ1.:

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ: δοκίμιο πειθούς

- χρήση κυρίως αναφορικής λειτουργίας της γλώσσας
- ύφος σοβαρό και επίσημο
- χρήση γ' προσώπου
- χρήση αφηρημένων εννοιών

Τίτλος (προαιρετικός)
Νέοι και αθλητικό ιδεώδες

ΠΡΟΛΟΓΟΣ: Η ανθρώπινη ζωή είναι συνυφασμένη με δραστηριότητες και εκδηλώσεις που την προστατεύουν, τη διαμορφώνουν, τη βελτιώνουν και την ομορφαίνουν. Τέτοια εκδήλωση της ανθρώπινης ζωής είναι και ο αθλητισμός, που έχει άμεση σχέση με την υγεία, την -ψυχαγωγία, την καλαισθησία, την πνευματική και ηθική **καλλιέργεια** του ανθρώπου. Ωστόσο, σε μια εποχή γενικευμένης κρίσης αρχών και αξιών είναι πολλά και τα φαινόμενα εκφυλισμού του αθλητικού ιδεώδους

ΚΥΡΙΟ ΜΕΡΟΣ:

Ζητούμενο 1: εκφυλιστικά φαινόμενα που παρατηρούνται στους αθλητικούς χώρους η αξία του αθλητικού ιδεώδους για τους νέους

- εμπορευματοποίηση (διαφημίσεις, χορηγίες, ακριβά εισιτήρια)...
- «αγοραπωλησίες» αθλητών αλλά και αναμείξεις στελεχών του αθλητισμού σε απάτες, υπεξαιρέσεις...

- χρήση αναβολικών ουσιών(doping) από τους αθλητές...
- πρωταθλητισμός (οξύνει τον ανταγωνισμό και ωθεί τους αθλητές στην χρήση αθέμιτων τρόπων κατάκτησης της νίκης)...
- κατασκευή από ελεγχόμενα M.M.E. παραγωγή αθλητικών ειδώλων αμφίβολης ποιότητας...
- οπαδισμός, φανατισμός, μαζοποίηση και αποπροσανατολισμός των φιλάθλων...
- εκδηλώσεις βίας και χουλιγκανισμού...
- το τοπικιστικό πνεύμα που εκφράζεται στον αθλητισμό διχάζει τους πολίτες μιας χώρας...

Μεταβατική παράγραφος: η κατάρρευση του αθλητικού ιδεώδους στη σύγχρονη εποχή, επιβάλλει την καλλιέργειά του ιδιαίτερα μέσα από το σχολείο.

Ζητούμενο 2: συμβολή του σχολείου, ώστε οι νέοι να μυηθούν στο αθλητικό πνεύμα

- ✓ Ανάπτυξη μιας ορθά προσανατολισμένης παιδείας, κυρίαρχα ανθρωπιστικής που δεν θα αποβλέπει χρησιμοθηρικά αποκλειστικά και μόνο στη γνώση αλλά θα μυεί σε αξίες, ιδεώδη που δίδαξαν οι Αρχαίοι Έλληνες μέσω του αθλητισμού.
- ✓ Προβολή θετικών προτύπων αθλητών, μέσω επιβράβευσής τους ή με δημόσιες ανακοινώσεις του ήθους τους, με σκοπό τη μίμηση αυτών από την πλευρά των νέων...
- ✓ Διοργάνωση αθλητικών εκδηλώσεων, παρότρυνση μαθητών για συμμετοχή τους σε αυτές...
- ✓ Μέριμνα ώστε να αναβαθμιστεί και να γίνει ουσιαστικό το μάθημα της γυμναστικής...
- ✓ Εκσυγχρονισμός αθλητικών εγκαταστάσεων στα σχολεία, ώστε οι μαθητές να μπορούν να αφιερώνουν τον ελεύθερό τους χρόνο κι εκεί...

ΕΠΙΛΟΓΟΣ: Αναφορά στην ανεκτίμητη αξία του αθλητικού πνεύματος κι επισήμανση της ανάγκης για καλλιέργειά του στους νέους.